MAGYAR LOGOPÉDUSOK SZAKMAI SZÖVETSÉGE EGYESÜLET

ETIKAI KÓDEX

2024

AZ ESLA ETIKAI KÓDEXÉNEK IRÁNYELVEI ALAPJÁN

FOF 2023

WWW.MLSZSZ.HU

BELÜGYMINISZTÉRIUM

NSZI

Készült a Belügyminisztérium és a Slachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet támogatásával.

A kiadvány a „Fogyatékos személyek helyi, regionális és országos szervezeteinek szakmai programjainak támogatása 2023” megnevezésű, FOF2023-B3400 kódszámú pályázat keretén belül, a Belügyminisztérium és a Slachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet támogatásával valósult meg.

Az MLSZSZ elnöksége megbízásából készítette, szerkesztette, felelős kiadó: Fehérné Kovács Zsuzsanna, az MLSZSZ elnöke

Szakmai lektorok: dr. Juhász Ágnes, Nagy Katalin Kitti, Ványi Ágnes

Munkatársak: dr. Makra Anita, dr. Mészáros Éva, Molnárné Bogáth Réka, Mosányi Emőke, Szabóné Vékony Andrea, dr. Szöllősi Izabella

Nyelvi lektor: dr. Sipos Zsóka, Bertalan Regina

Grafika: Tóth-Kolozsvári Dorottya

Kiadja a Magyar Logopédusok Szakmai Szövetsége Egyesület (MLSZSZ)
1046 Budapest, Berzsenyi tér 11./E
E-mail: info@mlszsz.hu

www.mlszsz.hu

2024

MAGYAR LOGOPÉDUSOK SZAKMAI SZÖVETSÉGE EGYESÜLET

ETIKAI KÓDEX

2024

TARTALOMJEGYZÉK

I. PROBLÉMAFELVETÉS 3

II. PREAMBULUM 4

III. FOGALMI KÉRDÉSEK 5

IV. LOGOPÉDUSOK ETIKAI KÓDEXE 7

1. KÖTELEZETTSÉGVÁLLALÁS A SZAKMAISÁG MELLETT 8

2. KÖTELEZETTSÉGVÁLLALÁS SAJÁT ÉS MÁS SZAKMÁK MELLETT 12

3. KÖTELEZETTSÉGVÁLLALÁS A TÁRSADALOM MELLETT 13

4. KÖTELEZETTSÉGVÁLLALÁS A SZAKMAI SZÖVETSÉG MELLETT 14

V. KONKLÚZIÓ 15

VI. FELHASZNÁLT IRODALOM 15

VII. FÜGGELÉKEK 17

1. FÜGGELÉK: AZ ESLA (EURÓPAI LOGOPÉDIAI SZÖVETSÉG) ETIKAI KÓDEXE (4) 17

2. FÜGGELÉK: JAVASLATOK A SZAKTERÜLETI ETIKAI ALKALMAZÁSOKRA 21

2.1. A logopédiai ellátás etikai irányelvei az egészségügy területén 21

2.2. A logopédiai ellátás etikai irányelvei a köznevelés területén 26

3. FÜGGELÉK: NYILATKOZAT AZ ETIKAI KÓDEX ELFOGADÁSRÓL 30

4. FÜGGELÉK: A VÉGZETTSÉG ALAPJÁN ELLÁTHATÓ SZAKTERÜLETEK LISTÁJA 31

MAGYAR LOGOPÉDUSOK SZAKMAI SZÖVETSÉGE EGYESÜLET

ETIKAI KÓDEX

Készült az ESLA irányelvei alapján és a Magyar Logopédusok Szakmai Szövetsége Egyesület tagságának támogatásával.

I. PROBLÉMAFELVETÉS

A Magyar Logopédusok Szakmai Szövetsége Egyesület 2008-as megalakulásának egyik deklaráltan megfogalmazott célja az volt, hogy őrködjön a logopédusi tevékenység szakmai-etikai normáinak betartása fölött, állásfoglalásokat és ajánlásokat fogalmazzon meg a logopédusi tevékenység szakmaetikai kérdéseiben annak érdekében, hogy segíteni tudja a logopédia gyakorlatát a mindenkori tudományos színvonalnak megfelelő szakmai kompetencia érvényesítésében (1. ábra) függetlenül a fenntartótól (állam/egyház/ civil szervezet/gazdasági társaság/egyéni vállalkozás), az ellátás területeitől (köznevelés/felsőoktatás/szakképzés/egészségügy/szociális ellátás/versenyszféra/média/ művészeti oktatás), a tevékenység céljától, tartalmától, a kommunikációs zavar diagnosztikus kategóriájától vagy az érintettek életkorától. Mindez olyan normák, elvek, nézőpontok megfogalmazását jelenti, amelyek a logopédus-szakemberek és az érintettek számára egyaránt haszonnal járnak, mert etikai és szakmai minőségi garanciát tartalmaznak, ezzel biztonságot nyújtanak a benne résztvevőknek (1).

II. Az Egyesület célja és tevékenysége

2. § (1) Az Egyesület célja:

a) a logopédia tudományának fejlesztése, a tagok tudományos, módszertani ismereteinek elmélyítése, a logopédiai ismeretek társadalmi terjesztése,

b) főiskolai/egyetemi, BA/MA képzésben logopédiai szakképzettséget szerzett gyógypedagógusok (logopédia szakos gyógypedagógiai tanárok, logopédus tanárok és logopédus terapeuták) szakmai érdekeinek megfogalmazása, képviselete, védelme és érvényesítése hazai és nemzetközi fórumokon, illetve hatóságok előtt;

c) a logopédusok szakmai ismereteinek bővítése, tevékenységének elősegítése;

d) a logopédusok szakmai, tudományos szereplési és ismeretbővítési lehetőségeinek megteremtése;

e) a logopédia prevenciós módszereinek felhasználásával a lakosság egészségi állapotának javítása a jobb életminőségének elősegítése érdekében;

1. ábra: Részlet az Egyesület Alapszabályából (MLSZSZ Alapszabály, 2008, 1. o.)

Kutatók, oktatók, praxisban dolgozó, a szakmáért felelősséget érző logopédusok, mi mindnyájan tudjuk, hogy a logopédiai ellátás minőségi garanciája, minőségbiztosítása egy olyan általános és specifikus logopédiai protokoll lenne, amely a logopédia és társtudományai újabb és újabb eredményeit is követni képes bizonyítékokon alapul, és egyben olyan interiorizált szakmai, valamint etikai alapelveken nyugszik, amelyek megingathatatlanul képesek vezetni a logopédust szakmai döntéshozatalai során az első találkozástól a kliens elbocsátásáig. Jelenleg a szakma egyik legfontosabb feladata, hogy a logopédia szakmai színvonalának megőrzése érdekében megtörténjék ennek a tudományos, elvi és etikai megközelítésnek a konszenzusos elfogadása és elfogadtatása, kiterjesztése – a nagyon is szerteágazó, minőségi garanciákat nem mindenhol alkalmazó és alkalmazni képes – logopédiai ellátórendszereinkre.

II. PREAMBULUM

A LOGOPÉDUSOK ETIKA KÓDEXE célzott útmutató a LOGOPÉDUSOK szakmai magatartásával kapcsolatos napi etikai döntéshozatal támogatására. Összhangban van az Emberi Jogok Európai Egyezményével (2), Magyarország Alaptörvényével (3) és a hatályban lévő hazai jogszabályokkal, az elfogadott szakmai/szakmapolitikai/szakmafejlesztési hazai és európai irányelvekkel.

Célja, hogy rögzítse, tudatosítsa és beépítse a mindennapi gyakorlatba a logopédiai szakmai magatartással kapcsolatos erkölcsi normákat és az ebből fakadó kötelezettségeket.

A MAGYAR LOGOPÉDUSOK SZAKMAI SZÖVETSÉGE EGYESÜLET (MLSZSZ, továbbiakban SZÖVETSÉG) már megalakulása (2008) óta elkötelezett a közösen meghatározott és elfogadott szakmai elvek és etikai normák mellett. Az Európai Logopédiai Szövetség (European Speech and Language Therapy Association, ESLA) teljes jogú tagjaként elfogadja és magára nézve kötelezőnek tartja az annak ETIKAI KÓDEXÉBEN (2021) megfogalmazott keretrendszerű etikai ajánlásokat (4).

A SZÖVETSÉG mindenkori ETIKAI KÓDEXE ezt tükrözi a kliensek/páciensek emberi jogainak, jóllétének, szakmánk jó hírnevének és integritásának megőrzése érdekében. Egyben a társadalmi felelősségvállalás értelmében azt is megmutatja, hogy a logopédus-szakemberek milyen értékek – etikai normák és elvek – mentén dolgoznak, és ebből fakadóan milyen kötelező érvényű elvárásokat/kötelezettségeket fogalmaznak meg elméleti és logopédiai tevékenységi (oktatási – nevelési – terápiás – fejlesztési) gyakorlatukkal kapcsolatban.

Ezek az elvárások a SZÖVETSÉG minden tagjára nézve kötelező érvényűek. Csak így lehetséges a logopédiai szakmai közösség etikus logopédiai gyakorlatát/tevékenységét fenntartani. Mindezzel a tudományágat, a logopédiai gyakorlat szakembereit, az egyetemi/főiskolai hallgatókat, más szakterületek szakembereit és a nyilvánosságot is tájékoztatja és tanítja a szakmai magatartást irányító etikai elvekre és normákra.

A tag belépésével arra vállal kötelezettséget, hogy deklaráltan törekszik az ETIKAI KÓDEX betartására szakmai tevékenysége minden területén.

A SZÖVETSÉG arra vállal kötelezettséget, hogy az ETIKAI KÓDEX tartalmát folyamatosan megújítja, amennyiben a megfogalmazódó társadalmi igények, a tudomány, a logopédusszakma fejlődése és a jogszabályi változások ezt indokolttá teszik.

III. FOGALMI KÉRDÉSEK

1. ETIKA, SZAKMAETIKA

A logopédiai tevékenység ETIKAI megközelítése a morális megfontolások alkalmazását jelenti a szakmai döntéshozatali folyamatban, ahol szakmai döntéseink megingathatatlan etikai normákon és elveken alapulnak, bizonyítva azok etikai helyénvalóságát is (5). Ebben az intellektuális folyamatban összekapcsoljuk az általunk ismert és elfogadott etikai normákat a szakmai döntéseink lehetséges módozataival. Ez a kapcsolódás ad lehetőséget az egymásra épülő szakmai döntéseink etikai elvű meghozatalára.

A SZAKMAETIKA megfogalmazásai segítenek a kliens/páciens-logopédus kapcsolat etikai mérlegelésekor abban, hogy a logopédus kritikusan láthassa önmagát szakmai döntései során. Ebben a döntéshozatali folyamatban nyújt segítséget és ösztönöz etikus magatartásra az ETIKAI KÓDEX ismerete és elfogadása.

2. ETIKAI NORMÁK /ALAPELVEK (6)

Az etikus magatartás alapjait az etikai alapelvek és az etikai szabályok írják le. Keretet adnak az egymásra épülő szakmai és etikai döntéseinknek, hogy azok egymást kiegészítve, egymással összhangban döntéseink helyességét igazolják, és hatékony, etikus irányba tereljék a logopédiai munkát, amely így olyan általánosan elfogadott etikai értékekre támaszkodik, mint a humánum, a szakszerűség és a tudományosság.

3. AZ ETIKAI KÓDEX FILOZÓFIAI ALAPJÁT KÉPEZŐ BIOETIKAI ELVEK (7)

- AZ AUTONÓMIA ÉS MÉLTÓSÁG ELVE – az önrendelkezés (autonómia), az egyén méltóságának és integritásának tiszteletben tartása, elfogadása;
- A HASZNOSSÁG, JÓTÉKONYSÁG ELVE – A KLIENS/PÁCIENS JAVÁT SZOLGÁLÓ, ÉLETMINŐSÉGÉT JAVÍTÓ INTÉZKEDÉSEK ELVE – cselekedni úgy, hogy az előnyt jelentsen és javítsa a kliens életminőségét;
- AZ ÁRTALOM ELKERÜLÉSÉNEK ELVE – A KLIENSNEK/PÁCIENSNEK KÁRT OKOZÓ CSELEKEDETEK KERÜLÉSE – A NEM ÁRTANI ELV, amelyre a kliens/páciens biztonsága épül (minden olyan cselekedetet, döntés elkerülése, ami árthat a kliensnek/páciensnek);

- A TÁRSADALMI IGAZSÁGOSSÁG ÉS MÉLTÁNYOSSÁG ELVE – méltányos és igazságos eljárásmód alkalmazása a kliens/páciens és a társadalom iránt.

Mindezek értelmében a SZÖVETSÉG tagjai tiszteletben tartják a klienseik/páciensek méltóságát, elkötelezettek az alapvető emberi jogok elfogadása és védelme mellett.

4. ETIKUS KLIENSÚT

Az etikai elvek elfogadása etikai kötelezettségekkel jár, olyan követelményekkel, amelyek a szakmai döntéshozatali helyzetben etikai mérlegelést tesznek szükségessé. Az etikus kliensút, tehát az etikai normák és alapelvek figyelembevétele, tudatos alkalmazása a logopédiai szakmai tevékenység teljes spektrumában biztosítja a kliensek/páciensek/hozzátartozók számára az alapvető emberi jogok, etikai normák érvényesülését a logopédiai tevékenység minden területén (8).

AZ ETIKUS KLIENSÚT TARTALMA

ETIKAI ELVEK	EGYSÉGES ETIKAI KÖTELEZETTSÉGEK	KÖVETELMÉNYEK	DÖNTÉSHOZATALI ETIKAI DILEMMÁK
AZ AUTONÓMIA ÉS MÉLTÓSÁG ELVE	- A PÁCIENS INFORMÁLÁSA A DÖNTÉSHOZATALI FOLYAMATBAN; - TITOKTARTÁS; - HATÉKONY KOMMUNIKÁCIÓ; - MEGALAPOZOTT ÉS ŐSZINTE SZAKMAI VÉLEMÉNYFORMÁLÁS ÉS TANÁCSADÁS	A logopédus szakmai/etikai elvárásoknak való megfelelése: - a terápiás gyakorlatban, - a szakma jó hírnevének megőrzésében, - a szakmát vagy a szakma bármely tagját sértő tett kerülésében.	A titoktartási kötelezettség és a védelemre szoruló kliens/páciens érdekében szükséges lépések közötti ütközés szakmaetikus kezelése.
A KLIENS/PÁCIENS JAVÁT SZOLGÁLÓ, ÉLETMINŐSÉGÉT JAVÍTÓ INTÉZKEDÉSEK ELVE	- A TUDÁS ÉS KÉSZSÉGEK KOMPETINCIAHATÁRON BELÜLI HASZNÁLATA MINDEN LOGOPÉDIAI TEVÉKENYSÉG SORÁN; - A KLIENS/PÁCIENS ÉRDEKÉBEN TÖRTÉNŐ CSELEKVÉS, A LEGJOBB DÖNTÉSEK MEGHOZATALA	A felmérések/vizsgálatok eredményeinek korrekt ismertetése. Etikus döntéshozatal a terápia vagy bármely más beavatkozás esetén. A kliens/páciens/hozzátartozó beleegyezésének megszerzése etikus, kellő információk átadása alapján.	Kliens/páciens/gondviselő eltérő-ütköző nézetei a terápia fontosságáról, a beavatkozások sajátosságairól.
A KLIENSNEK/PÁCIENSNEK KÁRT OKOZÓ CSELEKEDETEK ELKERÜLÉSÉNEK ELVE	- HELYI KÖZÖSÉGEK TÁRSADALMI, KUTURÁLIS, ERKÖLCSI NORMÁINAK TISZTELETBEN TARTÁSA; - PONTOS, OBJEKTÍV, ÁTFOGÓ NYILVÁNTARTÁS VEZETÉSE; - TUDOMÁNYOS EVIDENCIÁK, SZAKMAI KONSZENZUSOK ALAPJÁN TÖRTÉNŐ CSELEKVÉSEK	Az ellátást érintő döntések meghozatalakor - a kliens/páciens intellektuális/kognitív képességeinek/mentális állapotának/személyiségének figyelembevétele, - meggyőződés arról, hogy a kliens/páciens megfelelő tájékoztatás/tájékozottság alapján egyezik bele a beavatkozásba, - külön hozzájárulás megszerzése klienstől/pácienstől, amennyiben kockázatos a beavatkozás. A speciális beavatkozásokhoz szükséges kiegészítő képzés, kompetencia megszerzése (ha nem volt az alapképzésben).	Döntés a kliens/páciens további sorsáról, ha a javát szolgáló terápiát nem tudja igénybe venni a szolgáltatáshoz való hozzáférés, a források, eszközök, szakemberek hiánya miatt.

AZ ETIKUS KLIENSÚT TARTALMA			
ETIKAI ELVEK	**EGYSÉGES ETIKAI KÖTELEZETTSÉGEK**	**KÖVETELMÉNYEK**	**DÖNTÉSHOZATALI ETIKAI DILEMMÁK**
A KLIENS/PÁCIENS ÉS A TÁRSADALOM IRÁNTI MÉLTÁNYOSSÁG ÉS IGAZSÁGOSSÁG ELVE	- SZAKMAI KÉSZSÉGEK ÁPOLÁSA, FEJLESZTÉSE A TELJES SZAKMAI PÁLYAFUTÁS ALATT; - MÁSOKRA ÁTRUHÁZOTT TERÁPIÁS FELADATOK FELELŐS MÓDON TÖRTÉNŐ FELÜGYELETE; - MULTIDISZCIPLINÁRIS KERETEK KÖZÖTT VÉGZETT MUNKA, EGYÜTTMŰKÖDÉS MÁS SZAKEMBEREKKEL	Megfelelő együttműködés, partnerség az interdiszciplináris területek szakembereivel. A beavatkozások kockázatának minimalizálása a páciensek sérülésének elkerülése érdekében. A rokon szakterületek etikai normáinak ismerete, elismerése, figyelembevétele, a holisztikus szemléletmód érvényesítése. A logopédiai tevékenység során felmerülő konfliktusok kezelése a társadalmi etikai normáknak megfelelően.	A rutin és a megújulás (a képzésben el nem sajátított új ismeretek, diagnosztikus és terápiás eljárások megismerése, elsajátítása és alkalmazása) közötti dilemma.

1. táblázat: Az etikus kliensút tartalma

Az 1.táblázat az elvekhez kapcsolódó kötelezettségek, követelmények megjelenését mutatja be különböző döntéshozatali helyzetekben gyakorlati példákon keresztül.

IV. LOGOPÉDUSOK ETIKAI KÓDEXE

A szakmai etikai követelmények betartása minden logopédus számára szükségszerű a kliens/páciens emberi jogainak és a szakma jó hírnevének megőrzése érdekében. A hatékony és eredményes logopédiai szakmai munka érdekében és védelmében az etikai normák betartása szakmai felelősség. Irányt mutat, tájékoztat és segít a mindennapi gyakorlatban, hogy képessé váljunk annak proaktív használatára.

Az ETIKAI KÓDEX érvényessége Magyarországon kiterjed minden olyan logopédus végzettségű szakemberre, aki diplomáját bármely magyar akkreditált felsőoktatási intézményben szerezte – BA vagy MA szinten –, illetve aki logopédus diplomáját külföldön szerezte, és azt Magyarországon honosíttatta.

Az ETIKAI KÓDEX a SZÖVETSÉG minden tagjára nézve kötelező érvényű. A tagok kötelezettséget vállalnak arra, hogy az ETIKAI KÓDEXET megismerik, elfogadják, és aláírásukkal garantálják, hogy logopédiai tevékenységük minden területén alkalmazzák, betartják azt mint a szakmai munkát megerősítő etikai kötelezettséget, az adott logopédiai célok, tartalmak, feladatok feltételét.

Szakmai etikai elkötelezettségüket – beleegyezésük esetén – a www.mlszsz.hu honlapon lévő szakmai névsorban nyilvánossá tesszük, és az ETIKAI KÓDEX elfogadását bizonyító Nyilatkozatot személyre szólóan, nyomtatható formátumban az érintett tagnak digitális úton eljuttatjuk (3. függelék).

Az etikai alapelvekből fakadó kötelezettségek az alábbi vállalásokat jelentik:

1. Kötelezettségvállalás a szakmaiság mellett
    - 1.1. Személyes felelősség a szakma önálló gyakorlásában
    - 1.2. Személyes felelősség a páciensek iránt

1.3. Személyes felelősség, elkötelezettség a szakmaiság iránt

2. Kötelezettségvállalás a saját és más szakmák mellett
3. Kötelezettségvállalás a társadalom mellett
4. Kötelezettségvállalás a szakmai szövetség mellett

1. KÖTELEZETTSÉGVÁLLALÁS A SZAKMAISÁG MELLETT

1. 1. SZEMÉLYES FELELŐSSÉG A SZAKMA ÖNÁLLÓ GYAKORLÁSÁBAN

A SZÖVETSÉG tagja vállalja, hogy munkavállalóként (alkalmazottként vagy egyéni vállalkozóként) a logopédiai tevékenység minden területén betartja a szakma gyakorlására vonatkozó hatályos jogszabályokat, azaz nem vállal sehol (munkahelyen, médiában, közösségi médiában, oktatásban, képzésben, stb.) – jelenlétben vagy online (teleterápiában) – olyan feladatot, amely végzettsége (BA vagy MA), bármely posztgraduális minősítése kompetenciáján túlmutat (szakirányú végzettség, PhD, stb.), mert ezzel minden etikai elvet megsért (Ártalom elkerülésének elve, Jótékonyság, Méltóság, Méltányosság elve), HÁTRÁNYT OKOZVA EZZEL NEMCSAK A KLIENSNEK/PÁCIENSNEK, HANEM A SZAKMÁNAK ÉS A TÁRSADALOMNAK IS. A végzettség alapján ellátható területeket a 4.függelék tartalmazza.

Ennek értelmében valós információt nyújt a munkaadónak, a páciensnek/kliensnek, a hozzátartozónak, a médiának, a közösségi média felületén jelenlévőknek a végzettségéről, jogosultságáról, ellátható szakmai feladatairól, azaz a kompetenciájáról.

Szakmai tevékenysége minden mozzanatában tudatosan elkötelezett, ismeri és betartja felelősségének köreit és határait.

Ennek megfelelően a SZÖVETSÉG tagjaként:

a) tisztában van azzal, ha **az etikai kötelezettségvállalásnak nem tesz eleget, súlyos etikai vétséget követ el,** amelyről nem csak a szakma, de a kliensek/páciensek/ hozzátartozók is tudomást szereznek;
b) tisztában van **terápiás tevékenysége lehetséges következményeivel**, kritikusan reflektál saját szakmai cselekedeteire;
c) mindent megtesz, hogy kliensét/páciensét **a legjobb fejlesztésben** részesítse, miközben nem lépi át a kompetenciahatárait;
d) a **kompetenciahatárán túlnyúló fejlesztési** feladatok esetén az erre **kompetens szakembereket vonja be** a terápiába;
e) elkötelezett **szaktudása folyamatos fejlesztésé**re, lépést tart a logopédiai és társtudományok eredményeivel, a legújabb technológiai fejlesztésekkel, hogy mindezeket az ismereteket munkája hatékonysága érdekében felhasználja;
f) munkavállalóként (alkalmazottként vagy egyéni vállalkozóként) szakmai tevékenysége minden területén figyelembe veszi – az állandóan jelen lévő szakmai és etikai szempontok mellett – **a társadalmi és szociális szempontokat,** a társadalmi körülményeket, változásokat, mindazokat, amelyek hatással vannak a logopédiai tevékenység művelésére;

g) **a magánszektorban (alkalmazottként/egyéni vállalkozóként)** dolgozó logopédus vállalja, hogy állandó konzultációs **kapcsolatot tart fenn logopédiai szakmai teamekkel** (pl. munkaközösséggel, egyesületi szekcióval) vagy elméleti/gyakorlati szakemberekkel, ha szükséges, akkor a kliens/páciens érdekében **szupervízió**ban;
h) **a magánszektorban (alkalmazottként/egyéni vállalkozóként)** dolgozó **pályakezdő logopédus vállalja, hogy állandó szupervízióban dolgozik –** a hatályos jogszabályban előírtaknak megfelelően az állami fenntartású intézmények pályakezdő gyakornok logopédusaihoz hasonlóan, annak érdekében, hogy ne sérüljön a kliens/páciens érdeke, és ne sértse a bioetikai alapelvek egyikét sem;
i) tisztában van azzal, hogy a logopédiai tevékenység **munkafeltételei jogszabályban rögzítettek** (lásd az erre vonatkozó törvényeket/rendeleteket), amelyeket a mindenkori **munkáltatónak kell biztosítania**;
j) **tisztában van azzal, hogy nem köteles elfogadn**i olyan munkafeltételeket, amelyek **szakmai és a fenti etikai kötelezettségek betartását nem teszik lehetővé;**
k) **a jogszabályban rögzített munkafeltételeket az egyéni vállalkozó logopédus saját maga köteles megteremteni;**
l) tisztában van a **titoktartási kötelezettség** minden vonatkozásával, azokat minden körülmények között betartja:
    a. megvédi a szakmai szolgáltatások, az elvégzett kutatási és tudományos tevékenység, valamint az egyéb szakmai dokumentumok nyilvántartásának titkosságát, biztonságát;
    b. a titoktartás alá eső iratok hozzáférhetőségét csak akkor teszi lehetővé mások számára, ha azt az egyén és a közösség jóllétének védelme teszi szükségessé, valamint ha törvényi felhatalmazást kap rá, vagy maga a törvény írja elő;
m) tudja, hogy csak az **érintettek tájékoztatásával, majd engedélyével** készülhet és kerülhet nyilvánosság elé publikáció, előadás, fotó, videófelvétel, hangfelvétel, újságcikk, médiaszereplés, de akkor is csak úgy, hogy az érintett személy autonómiája ne sérüljön, adatai ne legyenek azonosíthatók;
n) tudja, hogy kutatásokba csak az **érintettek tájékoztatásával, majd engedélyével** vonható be kliens/páciens/hozzátartozó, akiknek személyes és szakmai adatait bizalmasan kezeli, a róluk szóló bizalmas információkat csak akkor hozhatja nyilvánosságra, ha azt az egyén és a közösség jóllétének védelme teszi szükségessé, valamint ha törvényi felhatalmazást kap rá, vagy maga a törvény írja elő.

1.2. SZEMÉLYES FELELŐSSÉG A PÁCIENSEK IRÁNT

A SZÖVETSÉG tagjaként:

tisztában van a logopédiai tevékenység középpontjában álló EMBER iránti humanista **felelősséggel,** ezért minden körülmények között betartja a bioetikai alapelveket, azaz:

a) **nem árt** a kliensnek/páciensnek,
b) tiszteletben tartja annak **autonómiáját, emberi méltóságá**t,
c) empatikusan, megértően jár el,
d) mindig a kliens/páciens érdekeinek **legmegfelelőbb lépéseke**t teszi meg,
e) **egyenrangú** félként kezeli klienseit/pácienseit,

f) saját érdekeit **nem helyezi a kliens/páciens érdekei elé,**
g) **nem tesz különbséget** kliensei/páciensei között semmilyen tekintetben (4),
h) **ezen elvek betartását** természetszerűleg a hozzátartozókra (szülők/családtagok) is **kiterjeszti.**

Tisztában van azzal, hogy:

i) az **ETIKAI KÓDEX létezéséről, annak tartalmáról, elérhetőségéről a** klienseit/pácienseit, törvényes képviselőit tájékoztatnia kell;
j) a kliensét/páciensét/törvényes képviselőt biztosítania kell arról, hogy logopédiai tevékenységét az **etikai elvek alapján végzi,** ezt Nyilatkozatának kifüggesztésével bizonyítja,
k) a **titoktartási kötelezettségéről tájékoztat**nia kell a klienst/pácienst/törvényes képviselőt;
l) naprakészen, hiteles adatokkal kell vezetnie páciense/kliense dokumentumait, ügyelve arra, hogy a titoktartási kötelezettség ne sérüljön (adatok digitális és nem digitális tárolása, hozzáférés, adatok kezelése, stb.);
m) a klienshez/pácienshez/törvényes képviselőhöz fűződő viszonyát **nem használhatja előnyszerzésre**;
n) a páciensekkel **nem alakít ki szoros személyes kapcsolatot**, a terápiás kapcsolaton túlmenően nem köteleződik el páciensei felé a terapeuta-kliens kapcsolat és a terápiás folyamat zavartalansága érdekében;
o) folyamatosan kell értékelnie a terápia hatékonyságát (folyamatdiagnózis), az erre alapozott szakmai véleményformálásának, tanácsadásának tudományos bizonyítékokon kell alapulnia, hogy az szakmailag korrekt, hiteles, hatékony legyen;
p) a döntéshozatali folyamatokról megfelelő információt kell nyújtania a kliensnek/páciensnek/törvényes képviselőnek;
q) **be kell fejeznie a terápiá**t, ha a szakmai kritériumok és bizonyítékok egyértelművé teszik, hogy az már **nem szolgálja** a kliens/páciens további **fejlődését**;
r) ha a terapeuta-kliens/páciens közötti **bizalmi kapcsolat megszakad, tiszteletben tartja** kliense/páciense véleményét, döntését, és a terápia elkerülhetetlen megszakítása esetén **támogatja, segíti kliensét/páciensét** egy **másik logopédiai szolgáltatás keresésében**;
s) hasonló módon segítően jár el, ha valamilyen oknál fogva (helyhiány, területi illetékesség, kompetenciahiány, stb.) a hozzá forduló kliensnek/páciensnek nem tud terápiát nyújtani;
t) felfüggeszti vagy megszakítja munkáját, ha szakmai kompetenciájában valamilyen átmeneti változás áll fenn (pl. betegség, jogi akadály), amelyeknek következménye károsan hathat a páciensre;
u) ha bármely, munkáltató által **finanszírozott rendszerben** dolgozik, az illetékességébe tartozó klienst/pácienst **nem láthatja el magánfinanszírozásban**, azaz nem ajánlhatja fel a térítésmentes ellátás helyett a saját magánellátását, mert ezzel súlyosan megsérti az érintettek érdekeit, a szakma jó hírnevét, társadalmi megítélését;

v) logopédusként csak felelős módon történő felügyelettel, azaz szupervízióval **ruházhatja át szakmai feladatát** másokra (egyetemi, főiskolai hallgató, egészségügyi szakember, nem logopédiai végzettségű nyelv- és beszédfejlesztő pedagógus, logopédiai asszisztens, stb.), de ehhez is – még a terápia megkezdése előtt – a **páciens/kliens/törvényes képviselő hozzájárulása szükséges**, akik ezt természetszerűleg **meg is tagadhatják;**

w) köteles tájékoztatni a kliensét/páciensét/hozzátartozót arról, hogy nem tud biztos garanciát adni a sokváltozós terápia hatékonyságának mértékére. Nem ígérheti meg előre a biztos javulást, mert ennek eredménye függ a kliens/páciens és a diagnosztikus kategória sajátosságaitól, ámde előrevetítheti a változások/fejlődés lehetőségét, ha megvalósul a terápiás szerződésben elfogadott, kölcsönös bizalmon alapuló együttműködés.

1.3. SZEMÉLYES FELELŐSSÉG, ELKÖTELEZETTSÉG A SZAKMAISÁG IRÁNT

A SZÖVETSÉG tagja elkötelezett a logopédiai szakmai kompetencia legmagasabb szintjének elérésében, fenntartásában, továbbfejlesztésében annak érdekében, hogy a szakmai tevékenységét a logopédiatudomány evidenciáinak, aktuális fejlettségének megfelelő szakmai konszenzusok alapján művelje. Így képviseli méltó módon hivatását, tud igazodni a vele szemben támasztott, a tudományos eredmények szerint változó követelményekhez, elvárásokhoz.

Ennek érdekében:

a) betartja a logopédiai tevékenységre vonatkozó szakmai iránymutatásokat, jogszabályokat;
b) vállalja, hogy szakmáját lelkiismeretesen, a tudományos ismeretek és irányelvek aktuális követelményeinek megfelelően gyakorolja;
c) vállalja, hogy az élethosszig tartó tanulás jegyében továbbképzéseken, konferenciákon, terápiás szakmai napokon rendszeresen részt vesz;
d) törekszik arra, hogy maga is tartson prevenciós tájékoztató, felvilágosító, ismeretnyújtó, tudományos evidenciáknak megfelelő elméleti és gyakorlatorientált előadásokat kollégáknak, egyetemi és főiskolai hallgatóknak, érintetteknek, szülőknek, érdeklődőknek;
e) részt vesz intra- és interdiszciplináris kutatásokban, amelyekkel a logopédia tudományának fejlődését segíti, bizonyítva ezzel szakmai elköteleződését;
f) vállalja egyetemi és főiskolai hallgatók gyakorlatvezetését, megszerzett tudását, tapasztalatát, terápiás attitűdjét, szemléletét átadja a hallgatóknak, hozzájárulva ezzel szakmai elkötelezettségük formálásához, a logopédiai tevékenység színvonalának megőrzéséhez;
g) tevékenyen részt vesz a szakmai kérdések megvitatásában, a logopédia új irányainak/irányelveinek kidolgozásában;
h) kiemelt szakmai felelősséggel, az etikai és szakmai normák szigorú betartásával (másik személy ötletének, kutatásának, eredményének, termékének plágium nélküli

felhasználása, forrás megjelölése), az etikai és a szakmai felelősségét átérezve, szakmai kontroll (szakértő lektor) bevonásával osztja meg felhalmozott tudását publikációk, elméleti és gyakorlati kiadványok, eszközök fejlesztésének formájában, nem elsődlegesen profitorientált céllal;

i) tiszteletben tart minden szerzői jogot, szakmai anyagokat – a szerzői jogok birtokosának engedélye nélkül – nem másol, nem sokszorosít, nem kínál megvételre, nem terjeszt semmilyen formában (elektronikusan sem), mások szellemi munkájából nem kovácsol maga számára anyagi előnyt;
j) tisztában van azzal, hogy senkitől nem köteles elfogadni azokat a logopédiai kompetenciát korlátozó (esetlegesen jogsértő) utasításokat, szabályzatokat, amelyek felülírják, és ezzel megsértik a szakmai és etikai alapelveket, amelyek beavatkoznak és/vagy veszélyeztetik szakmai függetlenségét, integritását, társadalmi szerepét;
k) etikai és szakmai megfontolásokból támogatja/segíti kollégáit szakmai függetlenségük megőrzésében;
l) tudja, hogy a logopédiai kompetenciát sértő vitás esetekben igénybe tudja venni a SZÖVETSÉG támogatását;
m) semmilyen formában nem dolgozik együtt szakmai végzettség nélküli (illegális) vagy hiányos kompetenciával rendelkező (pl. diploma nélküli vagy speciális szakirányú végzettség nélküli) személyekkel;
n) mindenkor küzd az áltudományos, a laikus klienseket/pácienseket/hozzátartozókat megtévesztő, profitorientált eljárások, eszközök alkalmazása ellen;
o) mint a SZÖVETSÉG tagja nem ad el, nem ad át, nem ad kölcsön, nem terjeszt megfelelő képzés, minősítés nélküli személyeknek diagnosztikai és terápiás eszközöket;
p) hirdetései megbízhatóak, konkrétak, tényeken alapulnak, tartalmazzák a teljes nevet, a hiteles végzettséget, az ennek megfelelően művelhető szakterületet, a logopédiai foglalkozás/rendelés helyét, módját, idejét, az elérhetőséget (pl. email, facebook, weboldal, stb.), amelyek kellő információt adnak, nem vezetik félre az érintetteket/hozzátartozókat, legyen ez bármely megjelenési felülete a médiának, közösségi médiának, mert tudja, hogy a logopédus hírneve az integritásán, az elsajátított, birtokolt kompetenciáján, azaz a megbízhatóságán alapszik;
q) folyamatosan törekszik önismeretének, emberismeretének tökéletesítésére;
r) folyamatosan törekszik a kliensek/páciensek/hozzátartozók kommunikációs igényeihez alkalmazkodó hatékony, kongruens kommunikációra, annak tökéletesítésére;
s) eleget tesz adatszolgáltatási kötelezettségének.

2. KÖTELEZETTSÉGVÁLLALÁS SAJÁT ÉS MÁS SZAKMÁK MELLETT

A SZÖVETSÉG tagjának magatartását saját és a rokon szakmák iránti megbecsülés és tisztelet jellemzi, kollégáival szemben – a szakmán belüli és szakmaközi együttműködés során – a SZÖVETSÉG etikai alapelveit betartja, a kliensek/páciensek érdekében szakmai alapokon nyugvó együttműködésre törekszik.

Ismeri az intra- és interdiszciplináris területek munkakörnyezetét, elismeri, elfogadja, tiszteletben tartja szakembereinek hozzáértését, kompetenciáját, de egyben tőlük is elvárja a logopédia kompetenciahatárainak ismeretét, betartását.

Ez az etikus magatartás teszi lehetővé a szakmai döntéshozatali dilemmákra adott közös, interdiszciplináris konzultáción alapuló, konszenzusos megoldások megtalálását (teammunka, célok, tartalmak, feladatok kijelölése) a logopédia és a határtudományok szakterületén.

A SZÖVETSÉG tagja gyarapodó szakmai tudását, kutatási eredményeit, tapasztalatait, a szakmával kapcsolatos információit megosztja kollégáival, a nála logopédiai gyakorlatot teljesítő egyetemi és főiskolai hallgatókkal.

Kollégái kompetenciáját semmilyen körülmények között nem vonja kétségbe páciens, kliens, hozzátartozó, munkatárs előtt, nem okoz kollégáinak sem szakmai, sem személyes sérelmet.

A sajátjától eltérő szakmai véleményt (megközelítést, módszert, stb.) tiszteletben tartja, álláspontját nyílt szakmai megbeszélés keretein belül, tudományos érvek mentén fejti ki a szakmai közösség és az érintett kolléga előtt.

Objektív külső körülmények és a terápia dinamikája által megkívánt terapeuta-/terápiaváltás esetén – a klienssel/pácienssel/hozzátartozóval történő egyeztetés után – nemcsak szakmailag indokolt, de etikus is a logopédusok közötti kapcsolattartás.

Amennyiben a páciens/kliens egyidőben/párhuzamosan több szakember terápiájában is részesül, akkor szakmaetikai szempontok indokolttá teszik a terapeuták közötti kapcsolatfelvételt, kapcsolattartást, információáramlást.

3. KÖTELEZETTSÉGVÁLLALÁS A TÁRSADALOM MELLETT

A SZÖVETSÉG alapító okiratában foglaltaknak megfelelően elkötelezi magát a társadalom iránti felelősségvállalásra (www.mlszsz.hu/dokumentumok). A cél a kommunikációs rendellenességgel küzdő gyermekek, fiatalok, felnőttek, idősödők, idősek egészségének és jóllétének előmozdítása, amely egyben a társadalom egészének jóllétéhez való hozzájárulás is. A nyilvánosság, a média felelős tájékoztatása, informálása a figyelem ráirányítását jelenti a különböző életkorokban – születéstől az időskorig – megjelenő kommunikációs, beszéd- és nyelvi, nyelési zavarokra, a logopédusok, a szakmai szervezetek, ellátórendszerek munkájára, arra a speciális TUDÁSRA, amely – életkortól, kommunikációs zavartól függetlenül – lehetővé teszi a kommunikációs akadályok megelőzését, csökkentését, legyőzését, pallációját, segítve ezzel az érintettek kommunikációs gátjainak felismerését, elfogadását, leküzdését, a társadalmi attitűd pozitív formálását, az akadálymentes társadalmi részvétel megvalósulását.

A SZÖVETSÉG tagja elkötelezi magát a társadalom és a nyilvánosság iránt:

a) vállalja, hogy a társadalmi szükségleteknek, a szűkebb, tágabb környezeti igényeknek megfelelően (médiában, egy adott település kommunikációs csatornáin, állami, egyházi, alapítványi, magán-intézményrendszerében) nyújt tudományos alapokon

nyugvó, informatív tájékoztatást a kommunikációs (beszéd- és nyelvi), nyelési zavarokról, azok megelőzésének/kezelésének jogszabályi hátteréről, a helyi szintű ellátási lehetőségekről, elősegítve ezzel a logopédusszakma megismerését, megértését;

b) vállalja, hogy segíti a tudomány mindenkori legújabb eredményein alapuló, a jogszabályokban rögzített jogoknak megfelelő logopédiai ellátást minden színtéren (pl. szakszolgálati, járó- és fekvőbeteg-, szociális ellátás), és vállalja ennek szakmai, etikai felelősségét is;
c) vállalja, hogy lehetőségeihez mérten hozzájárul a logopédiai alap- és alkalmazott kutatások sikeréhez, aktívan közreműködik a kutatási projektek kialakításában, ezzel is hozzájárulva a logopédia társadalmi hasznosságának elismeréséhez, elismertetéséhez;
d) vállalja, hogy ahol csak teheti, szakértelmével hozzájárul a kommunikációjukban akadályozottak szakmapolitikai kérdéseinek artikulálásához (pl. helyi szintű szabályozás, jogszabályi változások szükségessége, stb.) helyi és/vagy országos/nemzetközi szakma-, oktatás- és egészségpolitikai szinten egyaránt;
e) vállalja felelősségét logopédiai tevékenysége jogszerűségéért, adózási kötelezettségéért.

4. KÖTELEZETTSÉGVÁLLALÁS A SZAKMAI SZÖVETSÉG MELLETT

A SZÖVETSÉG minden tagja vállalja, hogy betartja a SZÖVETSÉG alapszabályát, határozatait.
A SZÖVETSÉG minden tagja etikai kérdésnek tekinti a tagdíj befizetését.
A SZÖVETSÉG minden tagja segíti, támogatja a szakmai és szervezeti munkát.
Minden tag hozzájárul a SZÖVETSÉG és a LOGOPÉDIA mint ÉRTÉK felismeréséhez, megtapasztalásához, népszerűsítéséhez azzal, hogy:

a) megismerteti a SZÖVETSÉGET nem tag logopéduskollégáival;
b) részt vesz a közgyűléseken, konferenciákon, a szervezet kontakt és online rendezvényein;
c) saját szakértelmét, tudását, szakmai kompetenciáját – a logopédusszakma fejlődése érdekében – rendelkezésre bocsátja projektek, előadások, képzések, továbbképzések megtartásával;
d) a logopédusszakma fejlődése érdekében népszerűsíti az MLSZSZ-honlapot (mlszsz.hu), facebook-oldalt (Magyar Logopédusok Szakma Szövetsége Egyesület - mlszsz) a munkahelyén, logopédiai közösségekben, szakmai és a társtudományok fórumain, online felületeken;
e) a logopédusszakma fejlődése érdekében népszerűsíti a LOGOPÉDIA online, ingyenes folyóiratot a logopédiai közösségekben, társtudományok fórumain, online felületeken;
f) a logopédusszakma fejlődése érdekében publikál és publikációk írására buzdít;
g) a logopédusszakma fejlődése, a jövőkép formálása érdekében részt vállal önkéntes munkában (szekciókban, közgyűlésen, választási bizottságokban, projektek, konferenciák szervezésében, lebonyolításában, fordítások készítésében az ESLA-munkában, hatékony kommunikációs stratégiák kidolgozásában, kommunikációs

csatornák működtetésében, adekvát pályázatok keresésében, megírásában, lebonyolításában);

h) a logopédusszakma fejlődése, elismerése érdekében képviseli a SZÖVETSÉGET a logopédusképzést is folytató felsőoktatási intézményekben;
i) a logopédusszakma fejlődése és elismerése érdekében aktívan és pozitívan képviseli a SZÖVETSÉGET más szakmai szervezetekben, intézményekben és a nem tag logopéduskollégák előtt,
j) az érintettek esélyegyenlősége és a logopéduskollégák, a szakma elismerése érdekében részt vállal a köznevelési, egészségügyi és szociálpolitikai szervezetekkel való együttműködésben, képviseli a szakma érdekeit a felelős minisztériumokban, szakmapolitikai intézményekben;
k) a logopédusszakma elismerése érdekében hitelesen képviseli a SZÖVETSÉGET a nyilvánosság előtt, különböző szakmai fórumokon és a médiában, nemzetközi színtéren,
l) a SZÖVETSÉG fennmaradásának, működésének, fejlődésének érdekében segíti az adományszerzési stratégiák kidolgozását, vállalati partnerekkel való kapcsolatteremtést, az adománygyűjtést, az szja 1% felajánlásának megszerzését.

V. KONKLÚZIÓ

A Magyar Logopédusok Szakmai Szövetsége Egyesület ETIKAI KÓDEXÉT a közgyűlés fogadja el, ezzel legitimálja minden MLSZSZ-tag számára annak tartalmát és alkalmazási kötelezettségét.

A SZÖVETSÉG az ETIKAI KÓDEX megújításával, az alapelvek/irányelvek, az ebből fakadó kötelezettségek és követelmények rugalmas kereteinek megfogalmazásával a tudatos alkalmazásuk nélkülözhetetlenségére irányítja rá a logopédusok figyelmét, arra, hogy a XXI. század kommunikációs szakembere az állandóan jelen lévő intra- és interdiszciplináris szakmai döntéshozatali folyamataiban csak így tud a humanista társadalmi/szakmai/etikai követelményeknek, a hazai és nemzetközi normáknak megfelelni.

Jóváhagyta az MLSZSZ rendkívüli közgyűlése.

Budapest, 2024. augusztus 26.

A MAGYAR LOGOPÉDUSOK SZAKMAI SZÖVETSÉGE EGYESÜLET TAGSÁGA

VI. FELHASZNÁLT IRODALOM

1. Magyar Logopédusok Szakmai Szövetsége Egyesület Alapszabálya. https://mlszsz.hu/files/dokumentumok/egyesuleti_dokumentumok/MLSZSZ_alapszabaly_2014.pdf
2. Emberi Jogok Európai Egyezménye (2013). https://edoc.coe.int/en/european-convention-on-human-rights/5600-emberi-jogok-eurpai-egyezmnye.html

3. Magyarország Alaptörvénye (2024, I.2.). Magyar Közlöny, 2024 (1)
4. ESLA's code of ethical practice [Az ESLA ETIKAI KÓDEXE] (2021). https://eslaeurope.eu/wp-content/uploads/2021/10/ESLA-Code-of-Ethical-Practice-1.pdf
5. Fenner D. (2008): Ethik. Francke Verlag, Basel
6. Hack B.M. (2004): Ethik in der Ergotherapie. Springer Berlin Verlag.
7. Beauchamp, T.L. – Childress, J.F. (2001): Principles of biomedical ethics. 5th Edition, Oxford University Press, Oxford, 59.
8. Schulz K. (2011): Ethik inder Sprachterapie. Schulz- Kirchner Verlag. Idstein

ONLINE FORRÁSOK:

www.asha.org ,
https://www.speechpathologyaustralia.org.au/
https://www.dbl-ev.de/

VII. FÜGGELÉKEK

1. FÜGGELÉK: AZ ESLA (EURÓPAI LOGOPÉDIAI SZÖVETSÉG) ETIKAI KÓDEXE (4)

Készült a CPLOL 2008-as ETIKAI KÓDEXE alapján, melynek szerzői *Theodora Bontsiou, Trine-Lise Dahl, Ingrid Kongslov, Karin Müller-Römheld, Joe Reynolds, Linda Schrey-Dern, és Hazel Roddam.*

BEVEZETÉS

Az ESLA úgy véli, hogy az európai logopédiai tevékenység célja, hogy hozzájáruljon a szolgáltatásokat igénybe vevő személyek jóllétéhez, összhangban az Emberi Jogok Európai Egyezményével (2). A „páciens", „kliens" vagy „szolgáltatást igénybe vevő" kifejezések mind széles körben elterjedtek a logopédiai ellátásban résztvevő személyek megjelölésére. A „páciens" kifejezés minden egyénre és szolgáltatási területre vonatkozik az állásfoglalásban. Az alábbiakban ismertetett etikai gyakorlati keretrendszer célja, hogy alapot nyújtson a nemzeti ETIKAI KÓDEXEK és útmutatók részletes kidolgozásához, illetve aktualizálásához.

Az egyes országok logopédiai ETIKAI KÓDEXEI a gyakorlatban Európa-szerte eltéréseket mutatnak, amelyek tükrözik az egyes országokra jellemző logopédiai ellátási rendszer feltételeit/kereteit. Úgy véljük azonban, hogy vannak olyan etikai alapelvek, amelyek bármely ellátási környezetben érvényesek lehetnek, ezek segíthetik a részletesebb helyi irányelvek kidolgozását. Az ETIKAI KÓDEX figyelembe veszi a nemzeti törvényeket, az egészségügyi szolgáltatásokra és szakemberekre vonatkozó jogszabályokat, valamint a klinikai gyakorlat működésének módjait. A kódexek abban is különbözhetnek egymástól, hogy utasításként, a normák megszegésének tilalmaként, általános alapelvként vagy ezek kombinációjaként fogalmazódnak meg.

Az ESLA-állásfoglalás megfogalmazza mindazokat a hivatkozható etikai alapelveket, a belőlük fakadó főbb etikai kötelezettségeket, érvényességi területeket, ahol a logopédiai ellátás folyamatában sajátos etikai nehézségek merülhetnek fel.

ETIKAI ELVEK ÉS KÖTELEZETTSÉGEK

Az egészségügyi etika bioetikai megközelítése etikai elvek sorával írható le, amelyek a döntéshozatal alapját képezhetik, és amelyek részletesebb kódexekké fejleszthetők, tükrözve a logopédiai gyakorlat sajátos szempontjait.

Az elvek a következők:
- a páciens autonómiájának és méltóságának tiszteletben tartása,
- a páciens javát szolgáló tevékenység folytatása, életminőségének javítása,
- a páciensnek kárt okozó tevékenységek kerülése,
- a páciens és a társadalom iránti méltányosság és igazságosság.

Ezek az elvek a kliensek melletti egységes etikai kötelezettség alapját képezik, amelyek a következőkre vonatkoznak:

- a páciens informált döntéshozatalhoz juttatása,
- a titoktartás fenntartása,
- hatékony kommunikáció,
- megalapozott és őszinte szakmai véleményformálás és tanácsadás, a kompetenciahatáron belüli tudás és készség használata logopédiai eljárások, tevékenységek során,
- a páciens érdekében történő cselekvés, legjobb döntés meghozatala,
- a helyi közösségek társadalmi, kulturális és erkölcsi normáinak tiszteletben tartása,
- pontos, objektív és átfogó nyilvántartás vezetése,
- tudományos evidenciák, szakmai konszenzusok alapján történő cselekvés,
- szakmai készségek ápolása, fejlesztése az egész szakmai pályafutás során,
- a másokra átruházott terápiás feladatok felelős módon történő felügyelete,
- multidiszciplináris keretek között végzett munka, együttműködés más szakemberekkel.

Ezek az alapelvek egyben a szakma iránti kötelezettségek és felelősségek alapját képezik, amelyek egy-egy szakember konkrét magatartásán/cselekedetén keresztül hatnak, akinek a szakmaetikai viselkedése a döntéshozatali helyzetben az egész szakma megítélését befolyásolja azzal, hogy képes az alapelveket a páciense/kliense javára kamatoztatni.

Ez az alábbi követelményeket jelenti:

- a logopédus szakmai elvárásoknak megfelelő viselkedése a klinikai gyakorlatban és azon kívül,
- a szakma jó hírnevének megőrzése,
- minden olyan cselekedet elkerülése, amely sértheti a szakma egészét vagy annak bármely tagját.

Az ESLA felismeri, hogy ezen elvek betartása bizonyos helyzetekben kihívásokkal járhat. A logopédusoknak döntési helyzeteikben mérlegelniük kell a pácienseikkel kapcsolatos különféle kötelezettségeik egymásra hatását.

Ez a következőkben nyilvánulhat meg:

- a titoktartási kötelezettség és a gyermek, kiszolgáltatott felnőtt védelme érdekében történő esetleges fellépés szükségessége közötti ütközés,
- esetek, amikor a páciens és szülő /gondviselő eltérő nézeteket vallanak a terápia fontosságáról, a beavatkozás sajátosságairól,
- helyzetek, amelyekben a logopédus döntést hoz arról, hogy a páciensének milyen klinikai szükségletei lennének, azonban a szolgáltatáshoz szükséges források nem állnak rendelkezésre.

Semmilyen szabályrendszer nem képes megoldani az efféle problémákat. A logopédusoknak kell meghozniuk azt a döntést, hogy az adott helyzetben mely elvet tartják irányadónak. Fel kell ismerniük azokat az implicit etikai megfontolásokat, amelyek aktuálisan jelen vannak a klinikai döntéshozatalban, és törekedniük kell arra, hogy egyértelmű legyen a hivatkozásuk azokra a közös értékekre, amelyeket a logopédusok Európa-szerte elfogadnak és gyakorolnak.

A LOGOPÉDIAI SZAKMA SAJÁTOS KIHÍVÁSAI

Az ESLA azt vallja, hogy a logopédusszakma sajátos etikai kihívásai közé sorolható a kommunikációs zavarral élő páciensekkel, családjukkal és egyéb gondviselőkkel való partneri együttműködés.

Ez megnyilvánul a következőkben:
- a felmérések eredményeinek ismertetése,
- a terápiával és a beavatkozással kapcsolatos döntéshozatal,
- a páciens informált beleegyezésének elősegítése.

Az etikai elveket különös gonddal kell alkalmaznunk, kellő figyelmet fordítva a kommunikációs kihívások páciensekre gyakorolt hatására. A klinikai döntéseknek és beavatkozásnak teljeskörűen a kommunikációs zavarral együtt járó kognitív és pszichológiai tényezők megértésén kell alapulniuk. Mivel a kommunikációs zavarok a páciens teljes környezetére hatással vannak, minden érintett tényezőt figyelembe kell venni az ellátást érintő döntések meghozatalakor. A logopédusoknak feltétlenül tekintettel kell lenniük a terápiában lévő személyek intellektuális képességeire, illetve hogy megfelelő tájékozottsággal egyeznek-e bele a beavatkozásba.

Ezt a kérdést egyes országokban jogszabályokkal egészítették ki (pl. a 2005. évi Mentális Egészségről szóló törvény Angliában, Walesben; Intellektuális képességzavarral élő felnőttekről szóló 2000. évi törvény Skóciában).

Bár ennek van jogi kontextusa, a cselekvőképesség feltételezése – hacsak másképp nem bizonyított – az etikai elvekben gyökerezik, rendkívül fontos, hogy ezeket a személyeket etikus módon kezeljék.

A logopédia alapvető felelőssége, hogy képviselje a kognitív érintettség, a nyelvi és kommunikációs nehézségek, illetve az intellektuális képességek közötti különbségeket.

Azt is meg kell jegyeznünk, hogy a mentális állapot megítélése csak egy meghatározott körülményhez kapcsolódóan történhet, ez nem állandó. Bármely olyan személy nevében hozott döntésben, amikor az érintett személy nem képes önálló döntést hozni, a „legjobb érdek” elvével összhangban kell eljárni az adott személy érdekében.

Fontos megemlítenünk, hogy a logopédusok az esetek jelentős részében etikai döntéshozatalaik során nem önállóan, hanem egy multidiszciplináris csapat tagjaként vannak jelen. Ezért szükséges ismerniük és elismerniük más szakterületek etikai normáit is, a későbbi döntések során pedig, ennek következményeként kifejezetten figyelembe kell venniük az esetek holisztikus kezelésének lehetséges hozadékát és hátrányait.

Vannak logopédusok, akik olyan specifikus, kockázatos eljárásokat is alkalmaznak/olyan eljárásokban vesznek részt, ahol fennállhat a páciens sérülése invazív fizikai eljárások, kevésbé ismert terápiás módszerek, pszichológiai technikák alkalmazása következtében.

Ezekben az esetekben nem nélkülözhető:

- a külön hozzájárulás,
- a speciális kiegészítő képzés és a speciális kompetenciák megszerzése (ha az alapképzésben ez nem szerepelt),
- megfelelő együttműködés és partnerség más szakmákkal a kockázatok minimalizálása és a páciensek sérülésének elkerülése érdekében.

Ezekre a helyzetekre az adott klinikai környezetre jellemző speciális gyakorlati standardok és eljárások alkalmazandók.

KÖVETKEZTETÉS

Az etikai gyakorlat szakmai tevékenységünk alapvető és nagy kihívást jelentő aspektusa, ezért logopédusként fel kell ismernünk minden klinikai döntéshozatal etikai dimenzióját. Az a törekvésünk, hogy ez a keretrendszer nyújtson útmutatást a logopédusoknak és logopédiai szervezetek számára az etikus gyakorlat megközelítésében. Ez az iránymutatás egyben a CPLOL (Európai Unió Logopédusainak Állandó Bizottsága) elkötelezettségét is megtestesíti az Európa-szerte érvényben lévő etikai gyakorlat iránt.

Megjegyzés: Európa egyes országaiban különféle terminusok terjedtek el, mi a „páciens" kifejezést alkalmaztuk, hogy minden kommunikációs zavarral élő személyt képviseljünk, akinek számára a logopédia professzionális szolgáltatásokat nyújt.

HIVATKOZÁSOK ÉS LINKEK

Beauchamp, TL and Childress, JF (2001) Principles of Biomedical Ethics 5th Edition Oxford: University Press

Health and Care Professions Council (2016) Standards of conduct, performance and ethics. London: HCPC https://www.hcpc-uk.org/standards/standards-of-conduct-performance-and-ethics/

Fordította: Somosi Ambrus (2023)

Lektorálta: Fehérné Kovács Zsuzsanna

2. FÜGGELÉK: JAVASLATOK A SZAKTERÜLETI ETIKAI ALKALMAZÁSOKRA

2.1. A logopédiai ellátás etikai irányelvei az egészségügy területén

1. Bevezetés

A hazai egészségügyi logopédiai ellátás rendszerszintű szervezése az elmúlt időszakban vette kezdetét. Az egészségügyben dolgozó logopédusok tevékenysége (az ellátás helyétől/intézményétől függetlenül) sok szempontból egészségügyi tevékenységnek bizonyul, ezért a köznevelésben levő szabályok nem adaptálhatók az egészségügyi/klinikai logopédusok munkavégzésére.

Az alábbi egészségügyi logopédiai szakterületre vonatkozó etikai kiegészítések a Magyar Logopédusok Szakmai Szövetsége Etikai Kódexének kiterjesztéseként értelmezendők. Különös hangsúlyt fektetnek a klinikai ellátás gyakorlati sajátosságaira és a logopédiai tevékenység multidiszciplináris kereteire.

2. Az egészségügyi/klinikai logopédiai tevékenység definíciója

Az egészségügyi logopédiai tevékenység azoknak a szakmai tevékenységeknek az összessége, amelyeket a szakirányú végzettséggel rendelkező logopédus orvosi diagnózist követően végez, és amelyek célja a hangképzési, beszéd-nyelvi, kommunikációs és nyelési zavarok ellátása. A tevékenység alapvetően teammunkára épül, amelyben a logopédus orvosokkal, pszichológusokkal, gyógytornászokkal és más társszakmákkal működik együtt. Az ellátás célja az általános etikai kódexben megfogalmazottak alapján a páciens életminőségének javítása, kommunikációs képességeinek helyreállítása.

3. Etikai kötelezettségek a páciensre vonatkozóan

A páciensnek joga van:

a) azonos szintű szakértelemmel történő ellátáshoz az osztályokon, szakambulanciákon, szakrendeléseken, magánszolgáltatás keretében függetlenül az ellátás formájától (kontakt vagy/és online);
b) online logopédiai ellátáshoz, melynek javaslatát logopédusnak szükséges meghatározni a páciens képességprofiljához illeszkedve. Az online logopédiai ellátás nem a kontakt ellátás megfelelője, hanem különálló terápiás forma, amely nem feltétlenül felcserélhető a kontakt ellátással;
c) személyiségére vonatkozó jogok és betegjogok érvényesítéséhez online terápia keretében is: ennek érdekében az online logopédiai terápiás biztonságos felületen történjen, mely nem teszi lehetővé illetéktelen harmadik személy bekapcsolódását, vagy a foglalkozás nem kívánatos rögzítését;
d) más szakembert választani, ebben az egészségügyben dolgozó logopédus a pácienst támogatja;
e) egészségügyi logopédiai állapotáról informálódni, melyben a logopédus támogatja;

f) ahhoz, hogy a terápia során lehetőség szerint csak azok legyenek jelen, akiknek a jelenléte szükséges, és azok, akik jelenlétéhez a páciens is hozzájárul;
g) hozzájutni a logopédiai ellátást záró szakvéleményhez, melyet az egészségügyi/klinikai logopédus a kórházi zárójelentés részeként, de egyértelműen elkülöníthető részként készít el;
h) megtudni a logopédiai ellátás eredményét, melyet az egészségügyi/klinikai logopédus érthető módon magyaráz el a páciensnek;
i) meghatározni, hogy a logopédiai ellátással kapcsolatos dokumentációról, vizsgálati eredményekről, szakvéleményről kinek adható felvilágosítás, ki az, akit kizár ezek megismeréséből.

4. Etikai kötelezettségek a hozzátartozókra vonatkozóan

Az egészségügyi/klinikai logopédiai ellátás szerves részét képezi a hozzátartozók bevonása és részvétele. Ennek megfelelően fontos, hogy még az intézményben megtörténjen a hozzátartozók érzékenyítése és edukációja. A páciens által megjelölt személynek, vagy törvényes képviselőjének joga van:

a) a páciens állapotának megismeréséhez és megértéséhez közérthető nyelven;
b) a terápia folytatásával összefüggő információk megismeréséhez;
c) rendszeres kapcsolattartáshoz a pácienst ellátó logopédussal;
d) az utógondozás keretein belül konzultációs lehetőséghez, kontrollvizsgálathoz az egészségügyi intézményben.

5. Etikai követelmények az egészségügyi/klinikai logopédiai tevékenységet folytató logopédusra vonatkozóan

5.1. A szakszerűség követelményei

Az egészségügyi/klinikai logopédus:

a) egészségügyi/klinikai logopédiai tevékenység keretein belül elvégzi a felnőtt- és gyermekkori hangképzési, beszélt és írott nyelvi kommunikációs és nyelészavarban érintett személyek logopédiai módszerekkel történő diagnosztikáját, a diagnózis megállapítását, a sérülésspecifikus terápiás (habilitációs, rehabilitációs) és prevenciós tevékenységek célkitűzéseinek és feladatainak meghatározását, megtervezését és végrehajtását;
b) minden olyan szűrőtesztet, profilfeltáró és specifikus tesztet elvégez, mely a páciens hangképzési, beszéd-, nyelvi, kommunikációs és nyelésállapotának teljeskörű feltérképezéséhez szükséges a páciens általános állapotának figyelembevételével;
c) e diagnosztikus tesztek eredményét megőrzi, biztosítja, hogy illetéktelen személy ne férjen hozzá;
d) a logopédiai dokumentációt a kórházi dokumentáció részeként kezeli;
e) a logopédiai ellátás teljes folyamatáról az adott egészségügyi intézmény szabályainak megfelelő dokumentációt vezet, melynek célja az átláthatóság, a megbízhatóság, ellenőrizhetőség;

f) a teljes dokumentációt szükség esetén elérhetővé teszi a pácienssel foglalkozó teamtagok és más logopédusok számára;
g) az egészségügyi intézmény által javasolt dokumentációnak minimálisan tartalmaznia kell:
    - a páciens azonosítója
    - időpont, hely
    - beavatkozás neve
    - diagnosztikus módszer neve
    - vizsgálati eredmények összegző számszerű és szöveges értéke
    - terápiás eljárás neve, időtartama, főbb fordulópontjai
    - záró logopédiai szakvélemény
    - kontrollvizsgálat időpontja
h) az egészségügyi/klinikai logopédiai tevékenység autonóm, így a logopédus önállóan végzi a logopédiai tevékenység minden elemét, megszabja a terápia időtartamát, annak megkezdését és befejezését.

5.2. Végzettség

Egészségügyi logopédiai tevékenységet az alábbi végzettségekkel rendelkező szakembereknek javasolt végezni:

a) 2023-ig: gyógypedagógia alapképzés logopédia szakirány (vagy azzal egyenértékű végzettség) + egészségtudományi, nyelvtudományi, pszichológiai, kognitív vagy logopédiai MA/PhD + legalább 5 év egészségügyi gyakorlat;
b) 2024-től: okleveles logopédus (logopédia MA);
c) 2034-től: klinikai szaklogopédus (egészségügyi felsőfokú szakirányú szakképzés/szakvizsga).

A beszédfogyatékosság alapján járó állami támogatásra jogosító szakértői vélemény kiadását végző szakemberre az alábbi feltételek valamelyike érvényes:

a) az egészségügyi/klinikai logopédia területén jártas, az egészségügyben tevékenységet végző logopédus;
b) az MLSZSZ által szervezett tanfolyam indulásától számítva az azt elvégző logopédus.

5.3. Attitűd

Az egészségügyi/klinikai logopédiai tevékenységet végző logopédus:

a) az egészségügyi szakmai team tagjaként együttműködik a teamtagokkal; egymást kölcsönösen segítő, támogató attitűddel végzi munkáját;
b) kollégáinak előmenetelét és fejlődését figyelemmel kíséri és támogatja, a logopédusgyakornokokat, önkénteseket támogatja;
c) a páciensek fejlődésének érdekében a társszakmákkal (orvos, pszichológus, neuropszichológus, gyógytornász stb.) konstruktív, a páciens érdekeit szolgáló szakmaközi kommunikációt tart fenn;

d) a pácienssel együtt dolgozó más szakterületek képviselőinek véleményét tiszteletben tartja, más szakterületek eredményeit és megfigyeléseit saját munkájába beépíti;
e) a kezelőorvost tájékoztatja minden olyan logopédiai változásról, melyek a páciens általános és egészségügyi állapotát befolyásolják;
f) a logopédusok etikai kódexének megfelelően és a helyi működési szabályoknak megfelelően (munkaköri leírás) végzi tevékenységét;
g) a páciens állapotával kapcsolatos korábbi vizsgálatok (előzetes kórházi tartózkodás során végzett logopédiai vagy orvosi dokumentáció) eredményeihez hozzáférést kérhet, amennyiben ezek segítik vagy kiegészítik aktuális tevékenységeit.

5.4. Adatvédelem

Az egészségügyi/klinikai logopédiai tevékenységet végző logopédus:

a) a páciensekkel kapcsolatos bárminemű információt kizárólag az arra felhatalmazott személy számára ad ki;
b) videófelvételeket, hangfelvételeket a páciensek vagy nem cselekvőképes személy esetén az arra felhatalmazott személy írásos beleegyezésével készít;
c) kutatási és oktatási célú anyagok esetén az adatok biztonságos tárolásáról gondoskodik;
d) a kutatási és oktatási célú anyagok esetén a páciensek anonimitását megőrzi;
e) a pácienssel kapcsolatos információcserét hivatalos email címről végzi;
f) az interneten elérhető anyagokkal kapcsolatban körültekintéssel jár el, ellenőrzi ezek megbízhatóságát;
g) a mesterséges intelligencia által gyártott tartalmakat kellő körültekintéssel alkalmazza, ellenőrzi azok hitelességét és szakmai helytállóságát;
h) kizárólag törvény által elrendelt esetben vagy mások védelme érdekében a páciens adatait, a logopédiai ellátás elemeit a logopédus-szakember közzé teheti az arra illetékes személyeknek, hatóságnak.

6. Etikai kötelezettségek a szakmai anyagokra vonatkozóan

A szakmai anyagokkal kapcsolatban az alábbi javaslatokat fogalmazzuk meg:

a) szakmai anyagokban a szaknyelv használata elvárt;
b) hiteles szakmai forrásnak egyedül a hazai és külföldi szakfolyóiratok, szakmai konferenciák, a szakmai szervezetek és képzőhelyek által készített, szakmailag ellenőrzött tanulmányok, kiadványok fogadhatók el;
c) az egészségügyi/klinikai logopédiai tartalmakkal kapcsolatban nem tekinthetők hiteles és hivatalos szakmai forrásnak a következők:
    - hivatkozások nélküli ismeretterjesztő vagy nem szakmai folyóiratokban megjelenő anyagok összefoglalók, leírások;
    - nem egészségügyi logopédiai kompetenciával rendelkező logopédus vagy más szakterület képviselője által készített szakmailag nem ellenőrzött anyagok;

d) a közösségi médián közzétett tartalmak nem minősülnek hivatalos, ellenőrzött forrásoknak, amennyiben nem a képzőhelyek vagy szakmai szervezetek hivatalos felületein történik a közzétételük;
e) a közösségi médián közzétett nem hivatalos tartalmak félrevezethetik az érintetteket, hozzátartozókat és a társszakmák képviselőit.

7. Etikai kötelezettségek kutatást végző egészségügyi/klinikai logopédusok számára

A kutatást végző/vezető vagy abban részt vevő egészségügyi/klinikai logopédusra vonatkozó kötelezettségek:

a) kutatását a helyi etikai bizottságok engedélyével végezheti;
b) csak abban az esetben vonja be a pácienst saját kutatásába, amennyiben az a páciens érdekeit is szolgálja;
c) tesztek adaptációját vagy sztenderdizációját a tesztkiadó engedélyével végezheti az engedély érvényességének időintervallumában;
d) kutatása során tiszteletben tartja a nemzetközi logopédiai szervezetek és a hazai kutatásetikai irányelvet;
e) az adatokat nem manipulálja (adattisztítás, fiktív adatok alkalmazása, adatok figyelmen kívül hagyása stb.) a számára kedvező eredmény elnyerése érdekében;
f) kerüli a spekulációt, homályos megfogalmazásokat, többértelmű vagy félreérthető szóhasználatot;
g) elfogadja a szakmai eredményeket és állásfoglalásokat, melyeket alkalmaz a kutatási eredmények bemutatása során;
h) a kórházi alkalmazásban álló logopédus kutatási tevékenységét a helyi munkaköri leírásnak megfelelően végzi, kutatási tevékenységéről tájékoztatja munkáltatóját és kutatási tevékenységét a munkáltatóval egyeztetett módon végzi;
i) kórházi ellátásban résztvevő páciensek esetén elsődleges a páciens klinikai tünetei alapján történő ellátása, a kutatásban való részvétel ehhez képest másodlagos;
j) a kutatás során a vizsgálati személyeket vagy azok törvényes képviselőit tájékoztatja a kutatás menetéről, betegtájékoztatót, belegyező nyilatkozatot biztosít a kutatásban résztvevő vizsgálati személyek számára;
k) a betegtájékoztató és beleegyező nyilatkozat általánosan az alábbiakat tartalmazza, melyek az adott etikai bizottság kívánalmai alapján egyéb pontokkal is kiegészülhetnek:
    - kutatás célja;
    - kutatás ideje;
    - a kutatás önkéntes és bármikor megszakítható a páciens indoklása nélkül;
    - minden olyan tényező, mely befolyásolhatja a részvételt: stresszfaktorok, fizikai vagy mentális terhelés, fáradtság stb.;
    - kutatásban való részvételért járó juttatások;
    - a kutatásért felelős személy neve, affiliációja, elérhetősége;
    - betegjogi képviselő neve, elérhetősége;
    - adatvédelemmel kapcsolatos információk.

l) kerüli saját kollégáinak, pácienseinek, rokonainak, ismerőseinek kutatásba való bevonását, amennyiben ez elkerülhetetlen, biztosítja, hogy e személyek ne kerüljenek hátrányos helyzetbe a kutatásban való részvétel miatt (pl.: páciens klinikai tünetei alapján szükséges terápiájának elmulasztása stb.);
m) az eredmények bemutatásánál nem titkol el semmit, a kedvezőtlen adatokat is bemutatja, értelmezi, önkritikát gyakorol.

8. Közszereplés, a szakma képviselete

Az egészségügyi/klinikai logopédusra vonatkozó kötelezettségek a logopédusok etikai kódexében megfogalmazottakon túl:

a) minden nyilvános megjelenése során a szakma érdekeit tartja szem előtt, törekszik a szakma hírnevének, megbecsültségének népszerűsítésére, nem tesz olyat, ami a szakma fejlődését gátolja, vagy a szakma hírnevét csorbítja;
b) nyilvános szereplései során méltányos hangnemben, az adott szubkultúra sajátosságait figyelembe véve, erkölcsileg feddhetetlen módon kommunikál és viselkedik;
c) nem vesz részt olyan oktatási tevékenységben, mely kompetenciahatárokat sért, melyben logopédiai szakmaspecifikus módszerek végzését lehetővé tevő kompetenciát adnak nem logopédusoknak;
d) nem járul hozzá a logopédia kompetenciahatárait, az egészségügyi/klinikai logopédia szakterületét sértő képzésekhez;
e) szakmaközi vitákban, érdekellentétek során, kompetenciahatárokat érintő viták során képviseli a logopédiai szakmát, képviseli a logopédia egészségügyi/klinikai szakterületét és tevékenységeit, megőrzi a szakmai minőséget;
f) az egészségügyben törekszik a logopédia klinikai szakterületét népszerűsíteni, tájékoztatni az orvosokat, egészségügyi dolgozókat a logopédia klinikai tevékenységeiről.

2.2. A LOGOPÉDIAI ELLÁTÁS ETIKAI IRÁNYELVEI A KÖZNEVELÉS TERÜLETÉN

Cél és hatály

Ez a melléklet a Magyar Logopédusok Szakmai Szövetsége (MLSZSZ) központi Etikai Kódexének kiegészítése. Nem ismétli a központi kódex általános elveit és kötelezettségeit, hanem azokat a köznevelési és oktatási környezet sajátosságaira alkalmazza.

A melléklet minden olyan logopédusra vonatkozik, aki köznevelési intézményekben – például pedagógiai szakszolgálatoknál, egységes gyógypedagógiai módszertani intézményekben, koragyermekkori ellátásokban, óvodákban, iskolákban vagy kollégiumokban – végez logopédiai tevékenységet, személyes, hibrid vagy online formában.

1. Köznevelési logopédiai tevékenység

A köznevelési logopédiai tevékenység célja a tanulók/gyermekek beszéd-, nyelvi, hanghasználati, olvasás-, írás- és kommunikációs készségeinek fejlesztése és helyreállítása. A tevékenység az intézmény működési rendjén belül, a logopédus szakmai kompetenciájának tiszteletben tartásával valósul meg.

A logopédiai munka multidiszciplináris tevékenység, amely rendszeres együttműködést igényel a többségi pedagógusokkal, a nevelési oktatási intézmények vezetőivel, a gyógypedagógusokkal, a pszichológusokkal, a gyermekvédelmi szakemberekkel, az egészségügyi ellátásban dolgozó szakemberekkel, valamint a családdal. A célirányos információcsere és a visszacsatolás minden esetben a tanuló/gyermek érdekét szolgálja.

A szolgáltatás többszintű és rendszerszintű módon valósul meg: az egyéni fejlesztés és ellátás mellett – szükség szerint – magában foglalja a konzultációt, a kiscsoportos foglalkozásokat, az osztálytermi együttműködést és a prevenciós tevékenységet. Az ellátás formája és intenzitása mindig a tanuló/gyermek szükségleteihez igazodik.

A beavatkozások funkcionálisak és részvételközpontúak. Elsődleges céljuk a tanuló/gyermek életminőségének javítása és teljes körű társadalmi beilleszkedésének erősítése az oktatási, családi, közösségi és digitális terekben. Támogatják az aktív részvételt a mindennapi és társas kommunikációs helyzetekben, a szabadidős programokban és – életkorhoz igazodva – a pályaorientációban, illetve a munkaerőpiaci felkészülésben.

A logopédiai munka elősegíti a tanórai feladatokhoz és az értékeléshez való egyenlő hozzáférést, támogatja a kortárskapcsolatok építését, az önállóságot és az önérvényesítést. A terápia tiszteletben tartja a kulturális és nyelvi sokszínűséget, gyakorlati jellegű, és a tanuló/gyermek mindennapi környezetébe ágyazottan valósul meg.

2. Etikai kötelezettségek a tanuló/gyermek és a szülő vagy törvényes képviselő felé

2.1. Hozzáférés és méltányosság

A logopédus minden tanuló számára biztosítja a szolgáltatások egyenlő hozzáférését, életkorra, nemre, anyanyelvre, kulturális háttérre, fogyatékosságra, szocioökonómiai helyzetre vagy lakóhelyre való tekintet nélkül. Elkötelezett a befogadó nevelés és a méltóság védelme mellett.

2.2. Tájékoztatás és beleegyezés

Kiskorúak esetében a logopédus a vizsgálat vagy az ellátás megkezdése előtt érthető, életkornak megfelelő tájékoztatást ad, és a szükséges szülői vagy törvényes képviselői hozzájárulást bekéri. A tanuló/gyermek véleményét és preferenciáit – érettségéhez igazodva – bevonja a döntéshozatalba.

2.3. Adatvédelem és titoktartás

A logopédus a gyermek/tanuló és családja személyes adatait csak a szükséges mértékben osztja meg, és minden esetben betartja az intézmény adatvédelmi szabályzatát. A dokumentációhoz való hozzáférést szabályozottan biztosítja. Hang- vagy képfelvétel kizárólag írásbeli hozzájárulással készíthető, amely pontosan rögzíti a felhasználás célját és időtartamát.

2.4. Jelenlét a foglalkozáson

A foglalkozásokon – a célok és a tanuló/gyermek érdekei szerint – jelen lehet pedagógus, asszisztens, szülő vagy gyakornok. A logopédus ügyel arra, hogy a jelenlét ne korlátozza a tanuló/gyermek autonómiáját, és ne sértse az adatvédelmi elveket.

2.5. Panaszkezelésről való tájékoztatás

A logopédus a tanuló/gyermek és a szülő vagy törvényes képviselő számára előre, érthetően ismerteti az intézményi panaszkezelési és konzultációs csatornákat, valamint a válaszadás általános határidejét. (A részletes eljárást a 10. fejezet tartalmazza.)

3. Ellátásszervezés

A felvétel és a szűrés előre rögzített, átlátható kritériumok szerint zajlik. Várólista esetén méltányos, nyilvános priorizálási elvek érvényesek: az intézmény a kritikus időablakokra, a probléma súlyosságára és a jogszabályi kötelezettségekre vonatkozó megfontolásokat egyaránt figyelembe vesz a döntésben. Ha más ellátásra van szükség, a visszairányítás írásban történik, rövid indoklással és konkrét javaslatokkal.

4. Szakmai és etikai követelmények

A logopédus szakmai tevékenységét bizonyítékalapú, szakmailag megalapozott módon végzi, kompetenciáján és végzettségén belül. Szükség esetén a tanulót/gyermeket más, megfelelő szakemberhez irányítja.

A célok a beszéd és a kommunikáció testi lélektani folyamataiból indulnak ki, és világosan rögzítik, hogy a tanuló/gyermek milyen konkrét tevékenységet tudjon elvégezni, milyen helyzetben és milyen feltételek mellett. Elsődleges cél a való élethelyzetekben való részvétel erősítése: az órán, az iskolai közösségben és a mindennapi helyzetekben egyaránt. A célmeghatározás során figyelembe kell venni a környezeti tényezőket (például az osztálytermi szervezést, a rendelkezésre álló eszközöket) és az egyéni sajátosságokat (például a motivációt vagy a terhelhetőséget). Minden cél legyen konkrét, mérhető, reálisan elérhető, releváns és határidőhöz kötött, valamint kapcsolódjon egy kijelölt tanórai vagy iskolai feladathoz. A dokumentáció tartalmazza a kiinduló állapotot, a mérési módot és a teljesítménykritériumot.

A logopédus rendszeresen részt vesz szakmai továbbképzésben és – szükség szerint – szupervízióban. Gyakornokok és asszisztensek bevonásakor egyértelmű munkamegosztást és felügyeletet biztosít.

5. Dokumentáció, adatkezelés és minőségbiztosítás

A logopédiai dokumentáció átlátható, naprakész és ellenőrizhető. Tartalmazza a kiinduló felmérést, a célokat, a beavatkozásokat, a haladáskövetést és a záró összegzést. Az iratkezelés az intézményi szabályzatok és a vonatkozó jogszabályok szerint történik.

A technológiai eszközök használata biztonságos, engedélyezett rendszerekben zajlik, megfelelő hozzáférés-szabályozással és naplózással. A minőségfejlesztés érdekében rendszeres önértékelés, szülői és pedagógusi visszajelzésgyűjtés, valamint a mérőeszközök időszakos felülvizsgálata szükséges.

6. Teleterápia és digitális ellátás

A teleterápia alkalmazását megelőzi a tanuló/gyermek és a környezet alkalmasságának felmérése. A szolgáltatás kizárólag biztonságos, intézményileg jóváhagyott platformon történik. Rögzítés csak előzetes írásbeli hozzájárulással, előre rögzített céllal lehetséges.

A digitális ellátáshoz kijelölt támogató személy esetén a logopédus előre tisztázza a feladatokat és a titoktartási kötelezettséget. A digitális hozzáférés hiánya esetén alternatív szolgáltatásformát biztosít.

7. Együttműködés és kommunikáció

A logopédus rendszeres, célirányos információcserét folytat a pedagógusokkal és a családdal. A logopédiai célok az egyéni fejlesztési tervben vagy az egyéni tanulási tervben jelennek meg, a haladást objektív adatokkal támasztja alá. A kommunikáció tiszteletteljes, tárgyszerű és kulturálisan érzékeny.

8. Összeférhetetlenség és szakmai magatartás

A logopédus kerüli a kettős kapcsolatokat és az összeférhetetlenséget. Nem fogad el olyan előnyt, amely befolyásolhatja szakmai ítéletét. Nyilvános és közösségi megnyilvánulásaiban óvja a szakma hitelességét, és nem oszt meg azonosítható klienseseteket.

9. Gyermek- és kliensbiztonság

A logopédus ismeri és betartja az intézmény gyermekvédelmi és jelzőrendszeri protokolljait. A bántalmazás vagy elhanyagolás gyanúját a hatályos eljárásrend szerint jelzi. A foglalkozások során biztosítja a fizikai és pszichológiai biztonságot megfelelő környezet és eszközhasználat mellett.

10. Panaszkezelés és etikai eljárás

A logopédus az intézményi szabályzatnak megfelelően átlátható, dokumentált panaszkezelési csatornát biztosít, a megkeresésekre érdemi és határidőben adott választ ad. Etikai aggály esetén a köznevelési intézmény eljárásrendje szerint jár el, és együttműködik az érintett felekkel a tisztázásban. A központi Etikai Kódex eljárási szabályai irányadók.

11. Kutatás, innováció és hallgatói gyakorlat

Kutatásban való részvétel csak megfelelő engedélyek és etikai jóváhagyás birtokában történhet. A résztvevők és a szülők megfelelő tájékoztatása minden esetben kötelező. Hallgatók és gyakornokok bevonása esetén a logopédus felel a felügyeletért, a titoktartásért és a szolgáltatás minőségéért. Új eszközök és módszerek alkalmazása kockázat-haszon mérlegelés, próbaalkalmazás és adatvédelmi megfelelés mellett lehetséges.

Záró rendelkezések

Ez a melléklet az MLSZSZ központi Etikai Kódexének rendelkezéseivel összhangban érvényes és alkalmazandó. A dokumentum nem helyettesíti a központi kódexet, és nem módosítja a hatályos jogszabályokat vagy intézményi szabályzatokat. Célja, hogy a köznevelési gyakorlatban dolgozó logopédusok számára konkrét, alkalmazásközeli iránytűt adjon a mindennapi etikai döntésekhez.

Függelék A – Minimum tartalom a köznevelési logopédiai dokumentációban

a) Azonosítók, jogosultságok és hozzájárulások.
b) Időpontok és helyszínek.
c) Kiinduló felmérés összegzése és a használt mérőeszközök hivatkozása.
d) Célok: kiinduló szint, tervezett tevékenység, a sikerkritérium a teljesítmény mérésének módjával, a megvalósítás határideje rövid és középtávú mérföldkövekkel.
e) Ellátási forma és intenzitás (gyakoriság, foglalkozásonkénti időtartam, csoportlétszám), szakmai indoklással.
f) Haladás monitorozása objektív mutatókkal, tanári és szülői visszajelzésekkel.
g) Környezeti adaptációk és pedagógiai ajánlások.
h) Záró összegzés és továbblépési javaslat.

i) Adatvédelmi jelölések, megosztási jogosultságok és – ha releváns – a teleterápia megjelölése.

3. FÜGGELÉK: NYILATKOZAT AZ ETIKAI KÓDEX ELFOGADÁSRÓL

NYILATKOZAT

ETIKAI KÓDEX ELFOGADÁSÁRÓL

NÉV

(végzettség, egyetem, diploma száma, évszám)

A MAGYAR LOGOPÉDUSOK SZAKMAI SZÖVETSÉGE EGYESÜLET
TAGJA,
BELÉPÉSÉVEL ELFOGADTA
AZ EGYESÜLET ETIKAI KÓDEXÉT,
VÁLLALVA, HOGY ANNAK
SZAKMAETIKAI IRÁNYELVEIT, KÖVETELMÉNYEIT
ÉS AZ EBBŐL FAKADÓ ETIKAI KÖTELEZETTSÉGEKET LOGOPÉDIAI TEVÉKENYSÉGE
MINDEN TERÜLETÉN BETARTJA.

A DOKUMENTUM HITELESSÉGÉT BIZONYÍTJA:

.....	.....
AZ MLSZSZ ELNÖKSÉGE NEVÉBEN	MLSZSZ-TAG
P.H.	

BUDAPEST, 2024.

4. FÜGGELÉK: A VÉGZETTSÉG ALAPJÁN ELLÁTHATÓ SZAKTERÜLETEK LISTÁJA

(Kidolgozásra vár)